

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

*Autentiškas vertimas
Vyriausybės kanceliarijos
Dokumentų valdymo skyrius
2018 02 26*

KETVIRTASIS SKYRIUS

BYLA ŠIMKUS PRIEŠ LIETUVĄ

(Petición Nr. 41788/11)

SPRENDIMAS

STRASBŪRAS

2017 m. birželio 13 d.

GALUTINIS

2017-09-13

Šis sprendimas tapo galutinis pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį. Jame gali būti daromi redakcinio pobūdžio pataisymai.

Byloje Šimkus prieš Lietuvą

Europos Žmogaus Teisių Teismas (Ketvirtasis skyrius), posėdžiaujant kolegijai, sudarytai iš:

Pirmininkės Ganna Yudkivska,
teisėjų Vincent A. De Gaetano,
Faris Vehabović,
Egidijaus Kūrio,
Carlo Ranzoni,
Georges Ravarani,
Marko Bošnjak,

ir *skyriaus kanclerės* Marialena Tsirli,
po svarstymo uždarame posėdyje 2017 m. gegužės 2 d.
skelbia tą dieną priimtą sprendimą:

PROCESAS

1. Bylą prieš Lietuvos Respubliką pradėjo Lietuvos Respublikos pilietis Raimundas Šimkus (toliau – pareiškėjas), 2011 m. birželio 7 d. Teismui pateikęs peticiją (Nr. 41788/11) pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 34 straipsnį.

2. Pareiškėjui atstovavo Kaune praktikuojantis advokatas A. Venckus. Lietuvos Respublikos Vyriausybei (toliau – Vyriausybė) atstovavo jos atstovė K. Bubnytė.

3. Pareiškėjo teigimu, pažeidžiant Konvencijos septintojo protokolo 4 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą principą *ne bis in idem*, baudžiamoji byla jam buvo iškelta už tą patį nusikaltimą, už kurį jis jau buvo baustas administracine tvarka.

4. 2016 m. balandžio 25 d. skundas dėl Konvencijos septintojo protokolo 1 straipsnio pažeidimo buvo perduotas Vyriausybei, o likusi peticijos dalis buvo pripažinta nepriimtina pagal Teismo reglamento 54 taisyklės 3 dalį.

FAKTAI**I. BYLOS APLINKYBĖS**

5. Pareiškėjas gimė 1975 m. ir gyvena Tauragėje.

A. 2006 m. liepos 23 d. įvykiai

6. 2006 m. liepos 23 d. Valstybinė sienos apsaugos tarnyba patruliavo prie Lietuvos ir Rusijos sienos Jurbarko rajone, netoli Nemuno. Apie

2.00 val. nakties pareigūnai pastebėjo keletą prie upės atvažiuojančių automobilių ir išgirdo plaukiant valtį. Pareigūnai prisiartino prie vieno iš automobilių ir jame aptiko dėžes su cigaretėmis, kurios, kaip jie įtarė, buvo neteisėtai įvežtos iš Rusijos. Trys automobilyje buvę asmenys – K. B., E. L. ir M. G. buvo sulaikyti. Per sulaikymą K. B. padaryta šautinė žaizda, todėl pareigūnai jį nuvežė į Jurbarko ligoninę (toliau – ligoninę).

7. Apie 3.30 val. suskambo E. L. mobilusis telefonas, ir sienos apsaugos pareigūnas juo atsiliepė. Skambinantis asmuo pagrasino surasiąs ir nušausiąs K. B. sužalojusį pareigūną. Vėliau, atlikus ekspertizę, pagal skambinusojo balsą nustatyta, kad, tikėtina, tai buvo pareiškėjas.

8. Apie 4.00 val. pareiškėjas atvyko į ligoninę ir priėjo prie K. B. saugančių sienos apsaugos pareigūnų. Pareiškėjas juos išplūdo, reikalavo paleisti K. B. ir grasino pareigūnus primušęs arba nužudysiąs. Atrodo, kad fizinio konflikto tarp pareiškėjo ir pareigūnų buvo išvengta, ir pareiškėjas vėliau išvyko iš ligoninės.

B. Procesas pareiškėjo atžvilgiu

9. Tą pačią dieną Valstybinė sienos apsaugos tarnyba pradėjo ikiteisminį tyrimą dėl pareiškėjo ir keleto kitų asmenų. Pareiškėjas buvo įtariamas, be kita ko, grasinimu nužudyti teisės saugos pareigūnus ar sunkiai sutrikdyti jų sveikatą, taip pat trukdymu jų veiklai ir žodinių pareigūnų užgauliojimu, remiantis Baudžiamojo kodekso 145 straipsnio 1 dalimi ir 231 straipsnio 2 dalimi (žr. šio sprendimo 21 ir 22 punktus).

10. 2006 m. gruodžio 5 d. Jurbarko rajono apylinkės prokuratūros prokuroras (toliau – prokuroras) nutraukė ikiteisminį tyrimą pareiškėjo atžvilgiu dėl įrodymų stokos. Dėl pareiškėjo žodžių ir pareiškimų bendraujant su sienos apsaugos pareigūnais (žr. šio sprendimo 7 ir 8 punktus) prokuroras pažymėjo, kad pareiškėjas galėjo padaryti nedidelį chuliganizmą, numatytą Administracinių teisės pažeidimų kodekso 174 straipsnyje (žr. šio sprendimo 26 punktą). Prokuroro sprendimas buvo nusiųstas Valstybės sienos apsaugos tarnybai, kuriai nurodyta nuspręsti, ar prieš pareiškėją turėtų būti pradėtas tyrimas dėl administracinio teisės pažeidimo. Tačiau po trijų dienų vyriausiasis prokuroras šį sprendimą panaikino ir ikiteisminį tyrimą atnaujino.

11. Pareiškėjui buvo iškelta administracinė byla (data nenurodyta); Teismui pateiktoje medžiagoje nenurodyta ir byla vedusi institucija. 2006 m. gruodžio 18 d. Jurbarko rajono apylinkės teismas pripažino, kad pareiškėjas padarė administracinį teisės pažeidimą – nedidelį chuliganizmą dėl to, kad ligoninėje vartojo keiksmažodžius sienos apsaugos pareigūnų akivaizdoje (žr. šio sprendimo 8 punktą). Jam paskirtas įspėjimas. Šis sprendimas nebuvo apskūstas ir įsiteisėjo praėjus 10 dienų terminui, per kurį buvo galima pateikti skundą.

12. 2008 m. rugpjūčio 6 d. prokuroras, vadovaudamasis Baudžiamojo kodekso 145 straipsnio 1 dalimi ir 290 straipsniu, pateikė pareiškėjui

kaltinimus dėl grasinimo nužudyti teisėsaugos pareigūnus ar sunkiai sutrikdyti jų sveikatą, taip pat jų įžeidimo jiems atliekant savo funkcijas (žr. šio sprendimo 21–24 punktus). Kaltinamajame akte buvo nurodyta, kad minėtus veiksmus pareiškėjas įvykdė 2006 m. liepos 23 d. ligoninėje (žr. šio sprendimo 8 punktą). Byla perduota Jurbarko rajono apylinkės teismui nagrinėti iš esmės, tačiau 2009 m. birželio mėn. prokuroro prašymu byla gražinta papildomam tyrimui atlikti.

13. 2009 m. spalio 23 d. prokuroras ikiteisminį tyrimą nutraukė, nurodęs, kad pareiškėjo veiksniuose nėra nusikalstamos veikos požymių, nes nėra jokių objektyvių aplinkybių, kurios būtų rodę, kad jis gali įvykdyti grasinimus nužudyti pareigūnus ar rimtai sutrikdyti jų sveikatą. Prokuroras taip pat konstatavo, kad pareiškėjas negali būti persekiojamas už pareigūnų įžeidimą, nes jam už šią veiką jau buvo skirta administracinė nuobauda (žr. šio sprendimo 11 punktą), todėl tolesnis baudžiamasis procesas jo atžvilgiu pažeistų principą *ne bis in idem*.

14. 2010 m. birželio 11 d. Generalinės prokuratūros vyriausiojo prokuroro pavaduotojas panaikino minėtą prokuroro nutarimą ir atnaujino tyrimą, pažymėjęs, kad pareiškėjui skirta administracinė nuobauda „automatiškai neužkerta kelio“ patraukti jo baudžiamojo atsakomybėn.

15. Pareiškėjas šį nutarimą apskundė generaliniam prokurorui, tačiau 2010 m. birželio 30 d. jo skundas buvo atmestas. Generalinio prokuroro teigimu, remiantis nacionalinių teismų praktika, galiojančios administracinės nuobaudos buvimas neužkerta kelio pradėti baudžiamąjį procesą dėl tos pačios veikos; tačiau, siekiant išvengti principo *ne bis in idem* pažeidimo, anksčiau paskirta administracinė nuobauda, pripažinus tokį asmenį kaltu baudžiamojoje byloje, turi būti panaikinta, o jei tai neįmanoma, teismas į tai turi atsižvelgti individualizuodamas baudžiamąją atsakomybę. Todėl generalinis prokuroras konstatavo, kad pareiškėjui skirta administracinė nuobauda automatiškai neužkerta kelio vykdyti jo atžvilgiu baudžiamąjį procesą.

16. 2010 m. lapkričio 2 d. Jurbarko rajono apylinkės teismas patenkino pareiškėjo skundą ir panaikino 2010 m. birželio 30 d. prokuroro nutarimą. Teismas išaiškino, kad procesas pareiškėjo atžvilgiu gali būti tęsiamas tik panaikinus administracinę nuobaudą, bet tai nebuvo padaryta, todėl bet koks procesas dėl tos pačios veikos būtų pažeidęs principą *ne bis in idem*. Tačiau 2010 m. gruodžio 8 d. Kauno apygardos teismas panaikino pirmosios instancijos teismo sprendimą, pakartodamas 2010 m. birželio 30 d. generalinio prokuroro nutarime išdėstytus motyvus (žr. šio sprendimo 15 punktą). Šis sprendimas nebegalėjo būti apskūstas.

17. 2011 m. birželio mėn. byla buvo perduota Jurbarko rajono apylinkės teismui nagrinėti iš esmės. Pataisytame kaltinamajame akte buvo nurodyta, kad savo žodžiais ir teiginiais, pavartotais 2006 m. liepos 23 d. per pokalbį telefonu su pareigūnais (žr. šio sprendimo 7 punktą), taip pat ligoninėje (žr. šio sprendimo 8 punktą), pareiškėjas įvykdė Baudžiamojo kodekso 145 straipsnio 1 dalyje ir 290 straipsnyje nurodytas nusikalstamas veikas.

18. 2011 m. rugsėjo 6 d. Jurbarko rajono apylinkės teismas nutraukė pareiškėjui iškeltą baudžiamąją bylą suėjus patraukimo baudžiamojo atsakomybės senaties terminui. Šis sprendimas nebuvo apskūstas ir įsiteisėjo.

II. BYLAI REIKŠMINGA VIDAUS TEISĖ IR PRAKTIKA

A. Konstitucijos ir įstatymų nuostatos

1. Konstitucija

19. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 31 straipsnyje nustatyta:

„<...>

Bausmė gali būti skiriama ar taikoma tik remiantis įstatymu.

Niekas negali būti baudžiamas už tą patį nusikaltimą antrą kartą.

<...>“.

2. Baudžiamasis kodeksas

20. Baudžiamojo kodekso 2 straipsnio 6 dalyje nustatyta:

„Niekas negali būti baudžiamas už tą pačią nusikalstamą veiką antrą kartą.“

21. Bylai reikšmingu metu BK145 straipsnio 1 dalyje buvo nustatyta:

145 straipsnis. Grasinimas nužudyti ar sunkiai sutrikdyti žmogaus sveikatą arba žmogaus terorizavimas

„1. Tas, kas grasino nužudyti žmogų ar sunkiai sutrikdyti jo sveikatą, jeigu buvo pakankamas pagrindas manyti, kad grasinimas gali būti įvykdytas, baudžiamas viešaisiais darbais arba bausia, arba laisvės apribojimu, arba areštu, arba laisvės atėmimu iki dvejų metų.“

22. Bylai reikšmingu metu BK 231 straipsnyje buvo nustatyta:

231 straipsnis. Trukdymas teisėjo, prokuroro, ikiteisminio tyrimo pareigūno, advokato ar antstolio veiklai

„1. Tas, kas bet koku būdu trukdė teisėjui, prokurorui, ikiteisminio tyrimo pareigūnui, advokatui arba Tarptautinio baudžiamojo teismo ar kitos tarptautinės teisminės institucijos pareigūnui atlikti su baudžiamosios, civilinės, administracinės arba tarptautinės teisminės institucijos bylos tyrimu ar nagrinėjimu susijusias pareigas arba trukdė antstoliui vykdyti teismo sprendimą, baudžiamas viešaisiais darbais arba bausia, arba laisvės apribojimu, arba laisvės atėmimu iki dvejų metų.

2. Tas, kas padarė šio straipsnio 1 dalyje numatytą veiką panaudodamas smurtą ar kitokią prievartą, baudžiamas bausia arba areštu, arba laisvės atėmimu iki ketverių metų.“

23. Bylai reikšmingu metu BK 284 straipsnyje buvo nustatyta:

284 straipsnis. Viešosios tvarkos pažeidimas

„1. Tas, kas viešojoje vietoje įžūliu elgesiu, grasinimais, patyčiomis arba vandališkais veiksmais demonstravo nepagarbą aplinkiniams ar aplinkai ir sutrikdė visuomenės rimtį ar tvarką, baudžiamas viešaisiais darbais arba bausia, arba laisvės apribojimu, arba areštu, arba laisvės atėmimu iki dvejų metų.

2. Tas, kas viešojoje vietoje necenzūriniais žodžiais ar nepadoriu elgesiu trikdė visuomenės rimtį ar tvarką, padarė baudžiamąjį nusižengimą ir baudžiamas viešaisiais darbais arba bausia, arba laisvės apribojimu, arba areštu.“

24. Bylai reikšmingu metu BK 290 straipsnyje buvo nustatyta:

290 straipsnis. Valstybės tarnautojo ar viešojo administravimo funkcijas atliekančio asmens įžeidimas

„Tas, kas įžeidė savo pareigas einantį valstybės tarnautoją ar viešojo administravimo funkcijas atliekantį asmenį, baudžiamas bausia arba areštu, arba laisvės atėmimu iki dvejų metų.“

3. Administracinių teisės pažeidimų kodeksas

25. Bylai reikšmingu metu aktuolioje 9 straipsnio dalyje buvo nustatyta:

„<...>

Administracinė atsakomybė už šiame kodekse numatytus teisės pažeidimus atsiranda, jeigu savo pobūdžiu šie pažeidimai pagal galiojančius įstatymus neužtraukia baudžiamosios atsakomybės.“

26. Bylai reikšmingu metu 174 straipsnyje buvo nustatyta:

174 straipsnis. Nedidelis chuliganizmas

„Nedidelis chuliganizmas, tai yra necenzūriniai žodžiai ar gestai viešosiose vietose, įžeidžiamas kibimas prie žmonių ar kiti panašūs veiksmai, pažeidžiantys viešąją tvarką ir žmonių rimtį, – užtraukia bausmą nuo vieno šimto iki trijų šimtų litų arba administracinį areštą iki trisdešimties parų.“

27. Bylai reikšmingu metu 21 straipsnyje buvo išvardytos nuobaudos, skiriamos asmeniui, padariusiam administracinį pažeidimą, ir mažiausia galima nuobauda buvo įspėjimas. Pagal 30¹ straipsnį mažesnė nei įstatymo numatyta administracinė nuobauda galėjo būti skirta atsižvelgiant į atsakomybę švelninančias aplinkybes, taip pat vadovaujantis teisingumo ir protingumo kriterijais.

B. Nacionalinių teismų praktika

28. 2005 m. lapkričio 10 d. nutarime Konstitucinis Teismas konstatavo:

„<...>

Konstitucijos 31 straipsnio 5 dalyje įtvirtintas principas *non bis in idem*. Šis konstitucinis principas reiškia draudimą bausti antrą kartą už tą pačią teisei priešingą

veiką – už tą patį nusikaltimą, taip pat už tą patį teisės pažeidimą, kuris nėra nusikaltimas <...>.

Minėtas konstitucinis principas nereiškia, kad už teisės pažeidimą asmuo apskritai negali būti traukiamas skirtingų rūšių teisinėn atsakomybėn <...> Konstitucinis principas *non bis in idem* savaime nepaneigia galimybės asmeniui taikyti ne vieną, bet daugiau tos pačios rūšies (t. y. apibrėžiamų tos pačios teisės šakos normomis) sankcijų už tą patį pažeidimą, pavyzdžiui, pagrindinę ir papildomą bausmę arba pagrindinę ir papildomą administracinę nuobaudą.

Konstitucinis principas *non bis in idem* reiškia *inter alia* tai, kad jeigu asmuo už teisei priešingą veiką buvo patrauktas ne baudžiamojon, bet administracinėn atsakomybėn, t. y. jam buvo pritaikyta sankcija – paskirta nuobauda ne kaip už nusikaltimą, bet kaip už administracinį teisės pažeidimą, jis už tą veiką negali būti traukiamas dar ir baudžiamojon atsakomybėn.

Paminėtina ir tai, kad konstitucinis principas *non bis in idem* negali būti aiškinamas taip, esą jis neleidžia asmens persekioti ir nubausti už teisės pažeidimą, dėl kurio šio asmens atžvilgiu buvo pradėtas teisinis persekiojimas, tačiau tas persekiojimas buvo nutrauktas tokiais pagrindais, kurie įstatymuose nustatyta tvarka vėliau buvo pripažinti nepagrįstais ir (arba) neteisėtais, ir asmuo nebuvo patrauktas teisinėn atsakomybėn – jam nebuvo pritaikyta sankcija (paskirta bausmė arba nuobauda).

Asmens atleidimas įstatymų nustatytais pagrindais ir tvarka nuo vienos rūšies teisinės atsakomybės savaime negali būti kliūtis spręsti klausimą dėl jo patraukimo įstatymų nustatytais pagrindais ir tvarka kitos rūšies teisinėn atsakomybėn.

<...>“.

29. 2012 m. birželio 12 d. nutartyje baudžiamojoje byloje Nr. 2K-335/2012 Aukščiausiasis Teismas, remdamasis ankstesne teismo praktika (2007 m. lapkričio 13 d. nutartimi baudžiamojoje byloje Nr. 2K-686/2007 ir 2008 m. kovo 4 d. nutartimi baudžiamojoje byloje Nr. 2K-102/2008, nutarė:

„[A]rgumentas, kad, pripažinus [kaltinamąją] kalta <...> anksčiau paskirtos administracinės nuobaudos būtų panaikintos ir taip išvengta *non bis in idem* principo pažeidimo, atmestinas. Toks baudžiamojo proceso legitimizavimo būdas įmanomas, kai administracinė nuobauda paskirta dėl klaidos arba [nuobaudos skyrimo metu dar] nepaaiškėjus visoms veikos kvalifikavimui reikšmingoms aplinkybėms <...>. Nagrinėjamu atveju ankstesnis baudimas už administracinės teisės pažeidimus atitinka įstatymo reikalavimus ir netraktuotinas kaip taisytina klaida, nulemta reikšmingų aplinkybių nežinojimu.“

TEISĖ

I. TARIAMAS KONVENCIJOS SEPTINTOJO PROTOKOLO 4 STRAIPSNIO 1 DALIES PAŽEIDIMAS

30. Pareiškėjo teigimu, baudžiamoji byla jam buvo iškelta už tą patį nusikaltimą, už kurį jis jau buvo baustas administracine tvarka, taigi buvo pažeistas principas *ne bis in idem*. Jis rėmėsi Konvencijos septintojo protokolo 4 straipsnio 1 dalimi, kurioje nustatyta:

„Niekas negali būti antrą kartą persekiojamas ar baudžiamas tos pačios valstybės institucijų už nusikaltimą, dėl kurio jis jau buvo išteisintas arba nuteistas galutiniu nuosprendžiu pagal tos valstybės įstatymus ir baudžiamąjį procesą.“

A. Priimtinumai

31. Vyriausybė teigė, kad baudžiamojo ir administracinio procesų dubliavimo buvo galima išvengti panaikinant administracinę nuobaudą, tačiau pareiškėjas nepasinaudojo galimybe kreiptis dėl jos panaikinimo. Visų pirma ji nurodė, kad pareiškėjas neapskundė 2006 m. gruodžio 18 d. Jurbarko rajono apylinkės teismo sprendimo, kuriuo jam buvo skirta administracinė nuobauda (žr. šio sprendimo 11 punktą). Antra, Vyriausybė teigė, kad, nors ir pavėlavęs apskusti minėtą sprendimą, pareiškėjas galėjo kreiptis dėl administracinio proceso atnaujinimo, nes Jurbarko rajono apylinkės teismas, paskirdamas administracinę nuobaudą dar nepasibaigus baudžiamajam procesui, pažeidė nacionalinę teisę. Vyriausybė tvirtino, kad vadovaujantis nacionaline teise dėl apylinkės teismo klaidos administracinis procesas turėjo būti atnaujintas, o nuobauda – panaikinta (žr. šio sprendimo 29 punktą), ir pateikė pavyzdžių iš nacionalinių teismų praktikos, kai fiziniams asmenims skirtos administracinės nuobaudos buvo panaikintos. Todėl Vyriausybė prašė Teismo pripažinti peticiją nepriimtina, nes nebuvo panaudotos vidaus teisinės gynybos priemonės.

32. Pareiškėjas nurodė visiškai pripažinęs administracinę, bet ne baudžiamąją, atsakomybę už savo elgesį, todėl Vyriausybės teiginys, kad jis turėjo imtis sau nenaudingų veiksmų ir kreiptis dėl administracinės nuobaudos panaikinimo, esąs nelogiškas. Be to, jis nurodė, kad tuo atveju, jei Jurbarko rajono apylinkės teismo 2006 m. gruodžio 18 d. sprendimas prieštaravo nacionalinei teisei, būtent valdžios institucijos, kurios iškėlė tą administracinę bylą, privalėjo kreiptis dėl proceso atnaujinimo ir nuobaudos panaikinimo.

33. Teismas primena, kad pareiškėjai privalo pasinaudoti tomis teisinėmis gynybos priemonėmis, kuriomis pasinaudoti įmanoma, kuriomis galima pasiekti, kad žala būtų atlyginta, ir kurios gali būti pagrįstai laikomos perspektyviomis (žr., be kita ko, *Sejdovic v. Italy* [GC], no. 56581/00, § 45–46, ECHR 2006-II). Diskrecinės ar ypatingos priemonės, kaip antai prašymas atnaujinti procesą, nelaikomos veiksmingomis priemonėmis Konvencijos 35 straipsnio 1 dalies prasme, taigi jomis nereikia pasinaudoti (žr. *Pisano v. Italy* (striking out) [GC], no. 36732/97, § 36, 2002-10-24).

34. Grįždamas prie šios bylos aplinkybių Teismas pažymi, kad pareiškėjas neginčijo, kad administracinis procesas jo atžvilgiu buvo pagrįstas. Prokurorams ir baudžiamąją bylą nagrinėjusiems teismams jis iš esmės skundėsi tuo, kad baudžiamasis procesas jo atžvilgiu buvo tęsiamas jau po to, kai jam buvo paskirta administracinė nuobauda už tą pačią veiką (žr. šio sprendimo 15 ir 16 punktus). Teismas mano, kad prašymas panaikinti administracinę nuobaudą, kaip siūlo Vyriausybė, – ne tik ypatinga priemonė,

kurios pareiškėjai pagal Teismo reikalavimus imtis neprivalo, bet ji nebūtų suteikusi pareiškėjui galimybės pasiekti, kad jo pažeistos teisės būtų apgintos. Be to, Teismas negali pritarti Vyriausybės nuomonei, kad siekiant išvengti proceso dubliavimo ir užtikrinti principo *ne bis in idem* laikymąsi buvo paties pareiškėjo, o ne nacionalinių valdžios institucijų pareiga.

35. Dėl šių priežasčių Teismas daro išvadą, kad pareiškėjas neprivalėjo pasinaudoti Vyriausybės nurodyta teisinės gynybos priemone, todėl petitija negali būti atmesta dėl to, kad nepasinaudota vidaus teisinės gynybos priemonėmis. Todėl ši Vyriausybės prieštaravimą Teismas atmeta.

36. Teismas pažymi, kad šis skundas nėra akivaizdžiai nepagrįstas Konvencijos 35 straipsnio 3 dalies a punkto požiūriu, taip pat jis nėra nepriimtinas kokiu nors kitu pagrindu. Todėl jį reikia pripažinti priimtinu.

B. Esmė

1. Šalių teiginiai

a) Pareiškėjas

37. Pareiškėjas nurodė, kad Jurbarko rajono apylinkės teismo 2006 m. gruodžio 18 d. sprendimu jam skirta administracinė nuobauda ir nuo 2006 m. liepos 23 d. iki 2011 m. rugsėjo 6 d. vykęs baudžiamasis procesas buvo susiję su tais pačiais faktais, t. y. žodžiais ir teiginiais, kuriuos jis pasakė 2006 m. liepos 23 d. ligoninėje sienos apsaugos pareigūnų akivaizdoje (žr. šio sprendimo 8, 11, 12 ir 17 punktus). Pareiškėjo teigimu, įsiteisėjus administracinei nuobaudai, baudžiamasis persekiojimas už tą pačią veiką prieštaravo principui *ne bis in idem*.

b) Vyriausybė

38. Vyriausybė visų pirma nurodė, kad administracinis ir baudžiamasis procesai pareiškėjo atžvilgiu buvo susiję su skirtingomis veikomis, turinčiomis skirtingus teisinius požymius. Viena vertus, administracine nuobauda už nedidelį chuliganizmą siekta apsaugoti viešąją tvarką ir rimtį, o šios veikos esminis elementas buvo keiksmažodžių pavartojimas viešoje vietoje (žr. šio sprendimo 26 punktą). Kita vertus, grasinimas nužudyti ar rimtai sutrikdyti asmens sveikatą buvo nusikaltimas, nukreiptas prieš to asmens fizinę ir psichinę sveikatą, ir jo pagrindinis elementas buvo grasinimas, kuris gali būti įgyvendintas (žr. šio sprendimo 21 punktą), o valstybės tarnautojo ar viešojo administravimo funkcijas atliekančio asmens įžeidimas buvo nusikaltimas, nukreiptas prieš minėtų pareigūnų oficialias funkcijas, kurio pagrindinis elementas buvo oficialias funkcijas vykdančių pareigūnų įžeidimas (žr. šio sprendimo 24 punktą).

39. Vyriausybė taip pat nurodė, kad administracinis ir baudžiamasis procesai pareiškėjo atžvilgiu buvo susiję su skirtingais faktais. Ji teigė, kad pareiškėjas administracine nuobauda nubaustas už keiksmažodžių ir necenzūrinių žodžių vartojimą, tačiau tai savaime nelemia baudžiamosios

atsakomybės pagal Baudžiamojo kodekso 145 straipsnio 1 dalį ir 290 straipsnį. Vyriausybės nuomone, su viešosios tvarkos pažeidimais, panašiais į nedidelį chuliganizmą, buvo susijusi kita Baudžiamojo kodekso nuostata (284 straipsnio 2 dalis – žr. šio sprendimo 23 punktą), o tai reiškia, kad 145 straipsnio 1 dalis ir 290 straipsnis negali būti susiję su ta pačia veika. Vyriausybė taip pat teigė, kad pareiškėjas įvykdė Baudžiamojo kodekso 145 straipsnio 1 dalyje ir 290 straipsnyje nurodytas nusikalstamas veikas grasindamas ir įžeidindamas pareigūnus, ir šių veikų neapima administracinis teisės pažeidimas – nedidelis chuliganizmas. Vyriausybė taip pat nurodė, kad pateikti kaltinimai buvo susiję ne tik su pareiškėjo veiksmais ligoninėje, bet ir su tą naktį įvykusi telefonu pokalbiu (žr. šio sprendimo 7 punktą), todėl administracinį teisės pažeidimą ir nusikalstamą veiką sudarantys pareiškėjo veiksmai nėra „visiškai tapatūs laiko ir vietos požiūriu“.

40. Galiausiai Vyriausybė nurodė, kad buvo būtina tęsti baudžiamąjį procesą pareiškėjo atžvilgiu, siekiant iširti kitas faktines aplinkybes, į kurias neatsižvelgta skiriant administracinę nuobaudą. Ji teigė, kad administracinė nuobauda pareiškėjui skirta tinkamai neįvertinus visų svarbių aplinkybių, todėl baudžiamosios bylos nutraukimas reikštų, kad jis liks nubaustas. Vyriausybės teigimu, jei pareiškėjas būtų nubaustas baudžiamojoje byloje, administracinė nuobauda būtų panaikinta, taigi jis nebūtų baudžiamas du kartus.

2. Teismo vertinimas

a) Ar procesas dėl nedidelio chuliganizmo buvo baudžiamojo pobūdžio

41. Teismas primena, kad teisinės nacionalinio proceso charakteristikos negali būti vienintelis kriterijus, vertinant, ar taikytinas principas *ne bis in idem* pagal Septintojo protokolo 4 straipsnio 1 dalį. Priešingu atveju ši nuostata būtų taikoma Susitariančiųjų Valstybių nuožiūra ir šio taikymo rezultatai galėtų būti nesuderinami su Konvencijos tikslu ir paskirtimi. Septintojo protokolo 4 straipsnio 1 dalyje pavartota sąvoka „baudžiamasis procesas“ aiškintina remiantis bendraisiais principais, sietiniais su atitinkamomis Konvencijoje vartojamomis sąvokomis „baudžiamasis kaltinimas“ (6 straipsnis) ir „bausmė“ (žr. *Igor Tarasov v. Ukraine*, no. 44396/05, § 24, 2016-06-06, ir ten nurodytą teismo praktiką).

42. Teismo praktikoje yra įtvirtinti trys įprastai vadinami „Engel kriterijai“, kurie leidžia nustatyti, ar konkrečiu atveju vyko „baudžiamasis persekiojimas“ Konvencijos prasme. Pirmasis kriterijus yra teisinis pažeidimo klasifikavimas pagal nacionalinę teisę, antrasis – pažeidimo esmė, trečiasis – atitinkamam asmeniui gresiančios sankcijos griežtumas (žr. *Engel and Others v. the Netherlands*, 1976-06-08, §§ 82-83, Series A no. 22, ir *A and B v. Norway* [GC], nos. 24130/11 ir 29758/11, §§ 105-07, 2016-11-15, ECHR 2016).

43. Pagal Lietuvos teisę nedidelis chuliganizmas laikomas „administraciniu“ pažeidimu (Administracinių teisės pažeidimų kodekso 174 straipsnis). Vis dėlto Teismas laikosi nuomonės, kad ši veika gali būti laikoma ir nusikaltimu Septintojo protokolo 4 straipsnio 1 dalies požiūriu. Kaip teigia Vyriausybė, bausme už nedidelį chuliganizmą siekta apsaugoti viešąją tvarką ir rimtį (žr. šio sprendimo 38 punktą), t. y. vertybes ir interesus, kurie dažnai patenka į baudžiamosios teisės apsaugos sritį (žr. *Sergey Zolotukhin v. Russia* [GC], no. 14939/03, § 55, ECHR 2009). Be to, minėta Administracinių teisės pažeidimų kodekso nuostata buvo skirta visiems piliečiams, o ne specialų statusą turinčių asmenų grupėmis, ir jos pagrindiniai tikslai buvo bausmė ir atgrasymas, kurie laikomi būdingais baudžiamųjų sankcijų elementais (žr. *Sergey Zolotukhin, ibidem*, ir *Milenković v. Serbia*, no. 50124/13, § 35, 2016-03-01). Be to, Teismas pažymi – tai, kad veika apibūdinta žodžiu „nedidelis“, savaime nereiškia, kad ji negali būti laikoma nusikaltimu vertinant tik Konvencijos požiūriu, nes Konvencijoje nėra jokių nuostatų, kurios rodytų, kad nusikalstamą veikos pobūdį lemia tam tikras nusikaltimo sunkumo laipsnis (žr. *Ezeh and Connors v. the United Kingdom* [GC], nos. 39665/98 ir 40086/98, § 104, ECHR 2003-X, ir *Sergey Zolotukhin, ibidem*).

44. Sankcijos griežtumo klausimu Teismas pakartoja, kad jis vertinamas remiantis įstatyme numatyta griežčiausia galima bausme. Jei sankcija apima ir laisvės atėmimą, daroma prielaida, kad pareiškėjui pateikti kaltinimai yra baudžiamąjį pobūdį, ir ši prielaida gali būti nugincyta tik išskirtiniais atvejais. Nors atliekant šį vertinimą atsižvelgiama į pareiškėjui faktiškai skirtą bausmę, tai negali sumažinti nuo pat pradžių grėsusios bausmės reikšmės (žr. *Sergey Zolotukhin*, cituota pirmiau, § 56). Čia nagrinėjamu atveju Administracinių teisės pažeidimų kodekso 174 straipsnyje nustatyta griežčiausia bausmė buvo 30 dienų areštas (žr. šio sprendimo 26 punktą). Todėl, nors pareiškėjui buvo skirtas įspėjimas (žr. šio sprendimo 11 punktą), Teismas mano, kad numatyta griežčiausia bausmė už nedidelį chuliganizmą buvo pakankamai griežta, kad procesą būtų galima laikyti „baudžiamuoju“ Septintojo protokolo 4 straipsnio 1 dalies prasme (žr. *Milenković*, cituota pirmiau, § 36). Teismas taip pat pažymi, kad Vyriausybė nepateikė jokių tam prieštaraujančių argumentų.

45. Todėl Teismas daro išvadą, kad pareiškėjui už nedidelį chuliganizmą iškelta administracinė byla vertintina kaip „baudžiamasis procesas“ Konvencijos septintojo protokolo 4 straipsnio 1 dalies prasme.

b) Dėl procesų dubliavimo (bis)

46. Teismas primena, kad Septintojo protokolo 4 straipsnio 1 dalimi siekiama uždrausti pakartotinai vykdyti procesą, kuris jau užbaigtas įsiteisėjusiu sprendimu, t. y. *res judicata* galią įgijusiu sprendimu, ir kurio atžvilgiu nebegalimos jokios tolesnės įprastos teisinės gynybos priemonės (žr. *Gradinger v. Austria*, 1995-10-23, § 53, Series A no. 328-C; *Franz*

Fischer v. Austria, no. 37950/97, § 22, 2001-10-29; ir *Sergey Zolotukhin*, cituota pirmiau, §§ 107-08).

47. Čia nagrinėjamu atveju administracinis procesas pareiškėjo atžvilgiu buvo užbaigtas, kai 2006 m. gruodžio 18 d. jam paskirta nuobauda. Minėtas Jurbarko rajono apylinkės teismo sprendimas nebuvo apskustas ir įsiteisėjo per 10 dienų (žr. šio sprendimo 11 punktą). Kita vertus, baudžiamasis procesas, prasidėjęs 2006 m. liepos 23 d. (žr. šio sprendimo 9 punktą), tęsėsi iki 2011 m. rugsėjo 6 d., kai buvo nutrauktas suėjus senaties terminui (žr. šio sprendimo 18 punktą). Taigi abiejų procesų laikas sutapo, ir baudžiamasis procesas tęsėsi jau po sprendimo dėl administracinės nuobaudos įsiteisėjimo. Teismas pažymi, kad nacionalinės valdžios institucijos ne kartą pripažino, kad pareiškėjui jau buvo skirta administracinė nuobauda, tačiau galiausiai nusprendė, kad tai netrukdė tęsti baudžiamąjį procesą (žr. šio sprendimo 13–16 punktus; plg. *A and B v. Norway*, cituota pirmiau, §§ 121–134 ir 144–147). Todėl Teismas konstatuoja, kad nacionalinės valdžios institucijos leido dubliuoti procesą pareiškėjo atžvilgiu, nors ir žinojo apie jam jau paskirtą administracinę nuobaudą. Šiuo klausimu Teismas taip pat pažymi, kad, priešingai nei teigia Vyriausybė (žr. šio sprendimo 40 punktą), tas faktas, kad baudžiamojame byloje nebuvo priimtas nuosprendis, nėra svarbus, nes Septintojo protokolo 4 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta ne tik teisė nebūti pakartotinai baudžiamam, bet ir teisė nebūti pakartotinai persekiojamam (žr. *Sergey Zolotukhin*, cituota pirmiau, § 83, and *Kapetanios and Others v. Greece*, nos. 3453/12 et al., § 63, 2015-04-301).

c) Ar pareiškėjas buvo persekiojimas už tą pačią veiką (*idem*)

48. Teismas primena, kad Septintojo protokolo 4 straipsnio 1 dalyje draudžiama persekioti ar teisti už antrą „nusikaltimą“, jei jis pagrįstas identiškais arba iš esmės tais pačiais faktais (žr. *Sergey Zolotukhin*, § 82, ir *A and B v. Norway*, § 108, cituotos pirmiau). Teismas taip pat konstatavo, kad požiūris, sureikšminantis teisinį dviejų nusikaltimų charakterizavimą, pernelyg riboja asmens teises ir gali panaikinti Septintojo protokolo 4 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą garantiją (žr. *Sergey Zolotukhin*, cituota pirmiau, § 81, ir *Boman v. Finland*, no. 41604/11, § 33, 2015-02-17). Todėl Teismas negali pritarti Vyriausybės argumentui (žr. šio sprendimo 38 punktą), kad proceso dubliavimą šiuo atveju buvo galima pagrįsti skirtingomis administracinio teisės pažeidimo ir nusikaltimo teisinėmis ypatybėmis (taip pat žr. *Rivard v. Switzerland*, no. 21563/12, § 26, 2016-10-04).

49. Teismas pažymi, kad administracinio teisės pažeidimo byloje pareiškėjas nubaustas už necenzūrinių žodžių vartojimą teisėsaugos pareigūnų akivaizdoje, o baudžiamojame byloje jam pateikti kaltinimai dėl grasinimo nužudyti pareigūnus ar rimtai sutrikdyti jų sveikatą, taip pat dėl jų įžeidimo. Abu procesai buvo susiję su pareiškėjo žodžiais ir teiginiais, pasakytais 2006 m. liepos 23 d. ligoninėje, K. B. saugančių pareigūnų akivaizdoje (žr. šio sprendimo 8, 11, 12 ir 17 punktus), o baudžiamieji

kaltinimai dar buvo susiję ir su pareiškėjo ir pareigūno pokalbiu telefonu tą pačią naktį (žr. šio sprendimo 7 punktą).

50. Vyriausybė tvirtino, kad administracinis teisės pažeidimas – nedidelis chuliganizmas – buvo padarytas viešoje vietoje pavartojus necenzūrinius žodžius, nesvarbu, ar jais kam nors grasinta ar kas nors įžeidinėtas, o baudžiamieji kaltinimai pareiškėjui buvo pateikti dėl grasinimų kitiems asmenims ir jų įžeidinėjimų, bet nebuvo susiję su necenzūrinių žodžių pavartojimu (žr. šio sprendimo 38 ir 39 punktus). Tačiau Teismas pažymi, kad administracinis ir baudžiamasis procesai pareiškėjo atžvilgiu buvo vykdomi dėl tų pačių žodžių ir teiginių, išartų tą pačią naktį ligoninėje tų pačių pareigūnų akivaizdoje – buvo teigiama, kad necenzūriniais žodžiais pareigūnams grasinta ir jie įžeidinėti. Todėl negalima teigti, kad administracinė nuobauda pareiškėjui skirta už vienus teiginius, o baudžiamieji kaltinimai pareikšti dėl kitų teiginių (žr., *mutatis mutandis*, *Sergey Zolotukhin*, cituota pirmiau, § 97; *Butnaru and Bejan-Piser v. Romania*, no. 8516/07, §§ 37-38, 2015-06-23; ir *Milenković*, cituota pirmiau, §§ 40-41; plg. *Dungveckis v. Lithuania*, no. 32106/08, § 44, 2016-04-12). Be to, nors baudžiamieji kaltinimai buvo susiję ir su papildomomis faktinėmis aplinkybėmis, t. y. pareiškėjo ir pareigūno telefono pokalbiu (žr. šio sprendimo 7 ir 49 punktus), tai nepaneigia to fakto, kad baudžiamieji kaltinimai buvo visiškai pagrįsti administracinės teisės pažeidimo – nedidelio chuliganizmo – faktinėmis aplinkybėmis ir, atvirkščiai, administracinio teisės pažeidimo sudėtyje nebuvo jokių faktinių aplinkybių, kurios nebūtų nurodytos baudžiamuosiuose kaltinimuose (žr., *mutatis mutandis*, *Sergey Zolotukhin*, cituota pirmiau, § 97, ir *Khmel v. Russia*, no. 20383/04, § 65, 2013-12-12).

51. Todėl Teismas daro išvadą, kad Septintojo protokolo 4 straipsnio 1 dalies požiūriu ir administracinis, ir baudžiamasis procesai pareiškėjo atžvilgiu buvo pagrįsti iš esmės tais pačiais faktais.

d) Išvada

52. Pirmiau išdėstytų argumentų Teismui pakanka konstatuoti, kad pareiškėjas už tą pačią veiką buvo teisiamas dukart. Šiuo atžvilgiu jis pažymi, kad nei Septintojo protokolo 4 straipsnio 1 dalyje, nei Teismo praktikoje nenumatytos jokios principo *ne bis in idem* išimtys. Nors pirmiausia būtent Susitariančios Šalys turi pasirinkti savo teisės sistemų, taip pat ir baudžiamąjį procesą, organizavimo būdą (žr. *A and B v. Norway*, cituota pirmiau, § 120), pasirinkta sistema negali prieštarauti Konvencijoje įtvirtintiems principams (žr. *Taxquet v. Belgium* [GC], no. 926/05, § 83, ECHR 2010, ir ten nurodytą Teismo praktiką). Šiuo atžvilgiu Teismas taip pat pažymi, kad Lietuvos įstatymuose įtvirtinta nedviprasmiška nuostata, kad asmens, patraukto administracinėn atsakomybėn, negalima dėl tos pačios veikos patraukti ir baudžiamąjį atsakomybėn (žr. šio sprendimo 28 punktą) ir kad ankstesnės administracinės nuobaudos panaikinimas jau po baudžiamąjį nuosprendžio nepadaro proceso suderinamo su principu *ne bis*

in idem (žr. šio sprendimo 29 punktą). Todėl Teismas negali pritarti Vyriausybės teiginiui (žr. šio sprendimo 40 punktą), kad dėl tos pačios pareiškėjo veikos jo atžvilgiu pradėto proceso dubliavimas buvo pagrįstas.

53. Todėl buvo pažeista Konvencijos septintojo protokolo 4 straipsnio 1 dalis.

II. KONVENCIJOS 41 STRAIPSNIO TAIKYMAS

54. Konvencijos 41 straipsnyje nustatyta:

„Jeigu Teismas nustato Konvencijos ar jos protokolų pažeidimą ir jeigu Aukštosios Susitariančiosios Šalies įstatymai leidžia tik iš dalies atlyginti pažeidimu padarytą žalą, tai prireikus Teismas gali priteisti nukentėjusiajai šaliai teisingą atlyginimą.“

A. Žala

55. Pareiškėjas pareikalavo atlyginti 10 000 EUR dydžio neturtinę žalą.

56. Vyriausybė teigė, kad ši suma per didelė ir nepagrįsta.

57. Teismas mano, kad šios bylos aplinkybėmis Konvencijos septintojo protokolo 4 straipsnio 1 dalies pažeidimo pripažinimas savaime yra pakankamas ir teisingas atlyginimas už pareiškėjo patirtą neturtinę žalą.

B. Išlaidos ir sąnaudos

58. Pareiškėjas taip pat pareikalavo 2 634 EUR išlaidoms ir sąnaudoms, patirtoms bylinėjantis Teisme, atlyginti. Jas sudaro:

- a) 1 748 EUR dydžio užmokestis advokatui;
- b) 575 EUR dokumentų vertimo iš anglų kalbos į lietuvių kalbą išlaidos;
- c) 311 EUR dokumentų vertimo iš lietuvių kalbos į anglų kalbą išlaidos.

Jis pateikė visų išvardytų išlaidų sąskaitas.

59. Vyriausybė nurodė, kad sprendžiant iš sąskaitų, kai kurias išlaidas apmokėjo pareiškėjo žmona, todėl negalima laikyti, kad jas patyrė pareiškėjas.

60. Atsižvelgiant į Teismo praktiką, išlaidų ir sąnaudų atlyginimas pareiškėjui priteisiamas tik tuo atveju, jei nustatoma, kad jos iš tikrųjų patirtos, būtinos ir pagrįsto dydžio. Šioje byloje Teismas visų pirma atkreipia dėmesį į tai, kad pareiškėjas nepateikė jokių iš anglų kalbos į lietuvių kalbą išverstų dokumentų, o vieninteliai dokumentai, išversti iš lietuvių kalbos į anglų kalbą buvo sąskaitos. Atsižvelgdamas į turimus dokumentus ir pirmiau nurodytus kriterijus, Teismas mano, kad pagrįsta priteisti 1 800 EUR visoms nurodytoms išlaidoms padengti.

C. Palūkanos

61. Teismas mano, kad nevykdant įsipareigojimų palūkanos turi būti skaičiuojamos pagal ribinę Europos centrinio banko skolinimo normą, pridedant tris procentus.

DĖL ŠIŲ PRIEŽASČIŲ TEISMAS VIENBALSIAI

1. *Skelbia* peticiją priimtina.
2. *Nusprendžia*, kad buvo pažeista Konvencijos septintojo protokolo 4 straipsnio 1 dalis.
3. *Nusprendžia*, kad teisės pažeidimo pripažinimas savaime yra pakankamas ir teisingas atlyginimas už pareiškėjo patirtą neturtinę žalą.
4. *Nusprendžia*:
 - a) atsakovė valstybė per tris mėnesius nuo tos dienos, kurią sprendimas taps galutinis pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį, turi pareiškėjui sumokėti 1 800 EUR (tūkstantį aštuonis šimtus eurų) ir bet kokius pareiškėjui taikytinus mokesčius sąnaudoms ir išlaidoms atlyginti;
 - b) nuo minėto trijų mėnesių termino pabaigos iki sprendimo įvykdymo dienos per įsipareigojimų nevykdymo laiką nuo minėtos sumos turės būti mokamos paprastosios palūkanos pagal ribinę Europos centrinio banko skolinimo normą, pridedant tris procentus.
5. *Atmeta* likusią pareiškėjo reikalavimo dėl teisingo atlyginimo dalį.

Surašyta anglų kalba ir paskelbta raštu 2017 m. birželio 13 d., vadovaujantis Teismo reglamento 77 taisyklės 2 ir 3 dalimis.

Marialena Tsirli
Kanclerė

Ganna Yudkivska
Pirmininkė